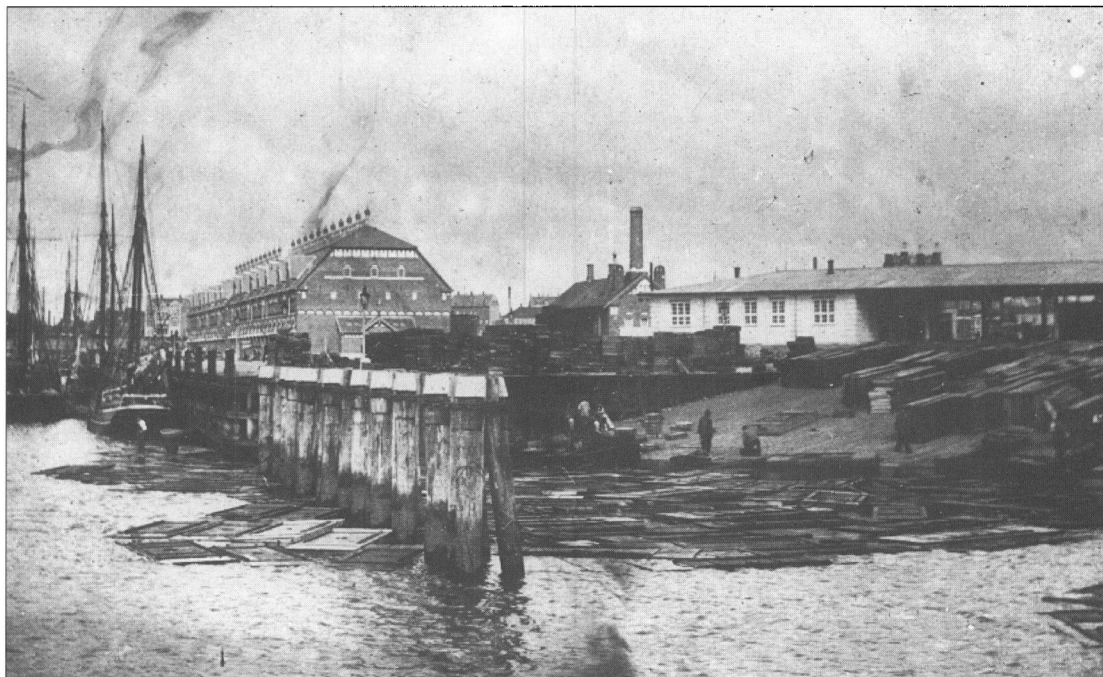

Den gamle fiskerihavn omkring år 1900. Havnen er i dag tildels tørlagt for at give plads til containere. Pakhuset eksisterer stadig. Desuden er det her Fanøfærgerne lægger til.

Min far – Niels Chr. Simonsen

født den 8. oktober 1880, død den 5. maj 1949.

Af Johannes Bredmose Simonsen.

For de fleste mennesker er det ret så spændende at gå på opdagelse i erindringens og fortidens »arkiver«, igennem det tågeslø, der skjuler det, som vi er kommet af. Gør det så noget, at der kan være tvivl om enkeltheder i en sådan beretning, for erindringen er trods alt min virkelighed, og uden den vil en sådan viden om fortiden måske gå tabt.

Når jeg vil skrive om min far, ærgrer det

mig, at vi ikke mens det var tid fik ham til at fortælle om sin barndom og ungdom. Det føles som at komme til et tog der er kørt. Derfor kan det kun blive fragmenter, som jeg vil forsøge at samle op.

Som dreng i Klegod har han taget del i arbejdet på gården og om vinteren gået i Klegod skole. Skolen blev opført i 1847 og eksisterer i dag som sommerhus. Børnene gik om

Union-kutteren »Jens Væver«, senere »Rex«, umiddelbart efter krigen. Niels Chr. Simonsen, Jens Bredmose Simonsen og Ove Henriksen.

sommeren kun i skole én dag om ugen. Far sagde, at han kun har gået i skole sammenlagt i 3 1/2 år, og alligevel kunne han både stove, regne og skrive. Skoleundervisningen var ikke særlig højt prioriteret. Det fortælles i »Holmlands og Klittens Historie« bd. I, at Søren Vejlgård i 1904 blev ansat som lærer ved Klegod skole. Han passede skolen om formiddagen, landbruget om eftermiddagen og om aftenen og morgenen fiskeriet!

Far har været tjenestedreng bl.a. i Aargab. Han har oplevet flere strandinger, bl.a. sejlskibet »*Elisabeth Richmers*« af Bremen, der strandede ved Aargab. Dets tre høje master kunne i klart vejr ses til Skjern. Da var han 14 år gammel. Han har fisket på hav og fjord. Esehytterne ved Nymindegab, hvoraf én er blevet rekonstrueret ved Nymindegab og en anden på Fiskerimuseet, var om efteråret beboet af Klittens unge mennesker. Det har været den årlige begivenhed for dem. Mændene, altså også far, fiskede sild i gabet, der var det eneste gennemløb fra hav til fjord. Pigerne »*esede*«, satte sild på kroge, som mændene tog med på havet for at fange torsk. Der har været et vældigt leben af unge piger og mænd, og selv om de sov sammen i de små hytter, havde de en meget høj moral.

Om sommeren blev der ikke fisket noget videre, da der ikke var mulighed for at holde fisken frisk. Derfor drog de unge mennesker, både piger og mænd »*udi Slesvig*« for at bjerge hø for bønderne, der dengang havde mange stude til opdræt. »*Udi Slesvig*« betegner området syd for Kongeåen. De blev lejet på de såkaldte tyendemarkeder – folkemarkeder, hvor bønderne kom og lejede dem til at arbejde i høet fra Skt. Hansdag 24. juni til Mikkelsdag 29. september. Ifølge T. Tobiassen Kragelunds bog om tyendemarkeder var det ikke et slavemarked eller noget nedværdi-

gende at blive lejet på denne måde. Alle kunne være med, også gårdmandsbørn, det var den eneste mulighed for at komme ud og se andre forhold.

Store flokke af unge mennesker stævnede til Ribe, hvor de (og det fortæller både far og Tobiassen Kragelund) stod opstillet udenfor Weiss' Stue og blev så lejet af de tilrejsende bønder. Det var noget af en tur at trave fra Klitten til Ribe. Far fik engang vabler og haltede derfor, og da kneb det med at blive »*lejet*«. Far fortæller endvidere, at hans søster Maren gik fra Klitten til Ribe og blev lejet og gik derefter udi Slesvig med »*en strygejern å hende ryg*«. (Det strygejern har jeg). Far blev lejet til en gård i Øster Terp ved Løgumkloster. Der bjergede de vådt hø, der ved uheld kunne »*bræmme*« og blive så varmt, at det kunne selvantænde. Derfor strøede de salt i høet. Far var bange for at det skulle brænde, derfor pakkede han hver aften en pose med sine ejendele, så han hurtigt kunne komme ud af huset. Tyendemarkeder ophørte få år efter århundredskiftet.

I 1898 drog Niels Chr. til Esbjerg for at fiske fra den nye havn. Han fortæller, at det eneste han fik med hjemmefra var en dyne! Hvad var det så for et Esbjerg, Niels Chr. flyttede til? Ja, det var et nybyggersamfund i hastig vækst. Byen manglede mange af de faciliteter, som andre byer havde f. eks. ordentlige gader. Kongensgade havde grøfter og var ofte et pløre. Der var 13000 indbyggere i 1898, og deraf var de 150 erhvervsfiskere på 243 kuttere. 53% af fiskerne kom fra Klitten.

Indre mission havde større tilslutning i Esbjerg end i nogen anden by. I 1895 havde byen landets største søndagsskole med mange hundrede børn, og i 1906 byggedes et nyt missionshus, der kunne rumme over 1000

mennesker. Når der var »missionsuge«, dvs. møder hver aften i en uge, var missionshuset for lille, og derfor blev den nærliggende Vor Frelzers Kirke også taget i brug. Det var ikke sådan, som nogen tror, at IM kom til Esbjerg med fiskerne, den var der i forvejen og meget stærk!

I 1898 var fiskerihavnen et lille hjørne af Dokhavnen, men i 1901 blev der indviet en ny fiskerihavn lige vest for Dokhavnen. Den er nu tørlagt og parkeringsplads for containere. Det ene af de to fiskepakhuse står endnu og er »Restaurant Pakhuset«. I 1903 blev der bygget et Fisker- og Sømandshjem, som de unge tilflyttede fiskere havde megen gavn af som tilholdssted. Ikke at de boede der - det ville være alt for flot, nej, de sov og levede ombord i de primitive kuttere, også når de var i havn. I den sløjeste fisketid rejste de hjem til Klitten, hvor jeg også tror, at de var tilmeldt. I hvert fald er det først i 1916, at far er registreret som skatteyder i Esbjerg (med en skatteydelse på 664 kr. - det var på linie med læger og dyrlæger).

Hvordan var han så, Niels Chr.? Han var stor, stærk og rødthåret, hvad han tit blev drillet med. Hans fremtoning var alvorlig og barsk, men bagved var der et blødt sind og stor humor. At han var stærk fremgår af en episode, hvor en flok unge fiskere kappedes om nogen kunne løfte en stor sten, der lå på havnen. De ville have Niels Chr. til at prøve, det ville han ikke, men da alle var gået flyttede han stenen. Han har fra han var helt ung haft hørebesvær, der tiltog, så han som ældre var stokdøv. Han mente selv det skyldtes, at der engang faldt en »blok« ned fra masten, som ramte ham i hovedet.

Fiskeriet var dengang primitivt og besværligt. Der blev kun sejlet med sejl, og fiskerne var helt underlagt naturens luner.

Fiskeriet var snurrevodsfiskeri hovedsagelig efter rødspætter. Ved dette fiskeri roede de vådtovene og voddet ud med en lille jolle fra det opankrede fartøj. Senere kom der en lille motor i disse joller. Ombord skete indhivningen af de lange tove ved hjælp af et håndspil. Det blev dog hurtigt efter århundredskiftet afløst af, først et dampspil og senere en petroleumsmotor. Omkring året 1905 blev der opfundet en »stopmaskine« til oprulning af tovene.

Næste trin af motoriseringen bestod i at drive en udenbords løsthængende skrue ved hjælp af kædetræk fra spilmotorens aksel. Den blev kaldt en »cykelskrue« og kunne hæves op af vandet, når der skulle sejles med sejl. Fiskerne turde ikke bore hul i agterstavnen til en skrueaksel. Der gik dog ikke mange år førend skruen blev placeret, hvor den hører hjemme. Det var kun i vindstille og ved ud- og indsejling af havnen, de brugte motor.

Hvem Niels Chr. blev forhyret med da han i 1898 kom til Esbjerg ved vi ikke, men jeg formoder, at han tidligt kom ombord i Sikar E 46, for han har kendt skipperen fra Klitten. Sikar kom til Esbjerg i 1902, købt af tre fiskere og en fiskeeksportør G. Taabel, som var en betydelig foregangsmand indenfor fiske-salg og-eksport.

Kutteren var bygget i Assens i 1898 Og var på 35 tons. I dens første år var den hjemme-hørende i Lemvig og havde da en besætning på otte mand. I 1906 blev den 3 HK »store« motor udskiftet med en større på 10 HK. Med Sikar fiskede Niels Chr. til 1926. Fra 1912 som fører, da skipperen Chr. Bank En-voldsen faldt overbord og druknede. Der er en gribende beretning om denne ulykke og dens følger i Tage Sørensens bog »Esbjerg før 1940«, side 217. Niels Chr. har tidligt købt part i Sikar. I 1913 køber han enken ud.

Niels Chr. var hele livet igennem meget sparsommelig og havde en støt opsparing. Vi har kigget i et par af hans bankbøger. Den ene er fra Ringkøbing og Omegns Sparekasse (han har betalt 25 øre for bogen) og begynder i 1895 med, at han sætter 15 kr. ind til en rente på 3 1/2%, i 1896 sætter han 2 kr. ind og får 20 ører i rente. Denne bog fortsætter til 1920. En anden bankbog fra Esbjerg-Fanø Bank starter i 1905 med et indskud på 100 kr. og slutter i 1943. Disse bøger viser en støt opsparing.

Sikar var dengang en meget moderne og sødygtig kutter, rundgattet og med stor sejlføring. Kutteren var udstyret med en stor »dam« til levende fisk, og desuden havde den et »damdæk«. Det var et lavt lastrum til isede fisk, der var bygget som en kasse ovenpå dammen. Der var så lavt, at der kun kunne kravles dernede. Isen fik de fra teglværksgravene ude i Måde, hvor fiskerne savede isflager i stykker om vinteren og anbragte isen i ishuse. Disse huse var »isoleret« og isen dækket til med tang. Helt hen først på sommeren kunne de bruge isen, der efterhånden blev beskidt af jord og tang. Et sådant ishuse lå i Kongensgade i hvert fald til 1912.

Fiskeriet var dog mest baseret på levende rødspætter, der med bane og senere med bil blev kørt til Hamborg. Fiskerne fik kun nogle få ører for fisken, der blev opbevaret i hyttefade, store trækasser med huller i. Dengang var der ingen fast fiskerikontrol i Esbjerg, men en dag kom der to kontrollfolk fra København på besøg. De opdagede, at havnen var fuld af undermålsrødspætter. De to mænd gik resolut i gang med at vælte hyttefadene, så de små rødspætter genvandt friheden. Det morede ikke fiskerne, de listede sig bag på kontrollørerne og skubbede dem i havnen.

I 1904 blev der oprettet en Fiskerskole i Esbjerg, hvor fiskerne bl.a. skulle lære navigation. Det var Indenlands Sømandsmission, der tog initiativet og som helt op i vor tid drev Navigationsskolen eller Skipperskolen, som den hed. I 1914 bestod 12 elever eksamen på skolen, Niels Chr. var en af dem. Kravene var bl.a. Aritmetik, Geometri, Praktisk Regning med hele Tal, almindelige Brøker og Decimalbrøker, Proportioner, Rette Liniers gensidige Stilling, Cirklen, Trekanten og Linier på dens Overflade, decimal og Kordesskala, Navigation, Loggen, Loddet, Kompasset, misvisning, Deviation, Afdrift, Strøm, Finde Skibets sted ved Pejling, Gradnet paa Jorden og paa himmelkuglen, Bestemmelse af Bredden og Højden af Solen i Meridianen osv. Højeste karakter var 42 og Niels Chr. fik 40. I betragtning af hans kummerlige skolegang må det nok siges at været et flot resultat.

Der var og er to slags mænd ombord i kutterne, de der fiskede, og de der var fiskere. De første fiskede for at leve og de andre levede for at fiske! Niels Chr. hørte til de sidste og var en meget dygtig fisker, han har aldrig haft negative tal i sit årfsfiskeri. Der var rift om at være forhyret med ham, for så var man altid sikret en årsløn, derfor havde han også sin besætning i årevis. F.eks. kom Fjord Aa med som dreng og gik i land som skipper og ejer af Pollux i en moden alder.

Niels Chr. kendte bundforholdene i et meget stort område af havet udenfor Esbjerg som sin egen bukselomme. Når blyloddet blev kastet og kom op igen viste det, foruden vanddybden, også hvordan bunden så ud. Det lod sig gøre ved, at der i den nederste ende af det tunge lod var en fordybning, hvor der var klemmt noget talg fast. Deri satte grus eller forskelligt farvet sand sig. Når Niels Chr. så følte og så på sandet, kunne han med stor sikker-

hed sige, hvor skibet befandt sig og om der var fiskemuligheder.

Hele livet igennem var Niels Chr. en ihærdig fisker. Ofte skete det, at fiskerne var i tvivl om vejret var godt nok til at tage på fiskeri og stod på kajen og diskuterede. Så kommer Niels Chr. skridtende ud ad kajen, uden at tale med nogen går han ombord på sin kutter og sejler - og så kommer de andre bagefter. Egen og selvrådig har han altid været.

Omkring 1. Verdenskrig blev der fanget mange kuller. Engang kom Sikar i havn med en stor last, men da prisen på fisken var i bund, fik de mere is og petroleum ombord og sejlede til England og landede fisken i Grimsby til meget bedre priser. Det var ellers noget af en tur med en kun 37 HK motor og sejl. Under krigen blev der solgt en masse kuller til Tyskland, og efter krigen sejlede fiskerne, også Sikar, selv ned med fisken, der blev landet i Cuxhaven og Hamborg. Det stoppede da inflationen i Tyskland løb fuldstændig løbsk. Fiskerne kom hjem med pengesedler, der lød på millioner af mark, uden at de var noget værd. Der lå i mange år nogle bundter af disse sedler i fars skrivebordsskuffe.

1916 blev et rekordår. Der blev af Esbjergs fiskere fanget 22.150 tons fisk, først i 1948 blev rekorden slået. I disse år blev der grundlagt mange formuer, men der blev også brugt mange penge. I parentes bemærket var der i Esbjerg i 1916 25 afholdsforeninger og byen havde ca. 20.000 indbyggere. I 1917 stoppede fiskeriet næsten helt, fordi der ikke kunne skaffes olie og garn til fiskegrej, og i 1918 forulykkede 7 fiskere ved minesprængning.

Når der var få fisk sagde Niels Chr., at de skulle »stræw« skynde sig for at få så mange fisk som muligt, og var der mange fisk, skulle de også »stræw« for at få fisken, medens den

var der. Det var almindeligt, at skipperen gik ud på dækket og så på den lige ophalede fangst, men det spildte Niels Chr. ikke tiden med. Inden fisken var hevet over lønningen, var han allerede sejlet med et nyt træk. Da jeg lige var begyndt som fisker, blev vi prajet af Ane Marie E 116. Skipperen klagede over det dårlige fiskeri, dog havde han hørt at »*æ gammel Væver*« (Niels Chr.) havde haft et godt fiskeri, »*men han kunne jo også grave fisk op, hvor der ingen er!*«, sagde han.

Han forlangte meget af sine folk, men gik selv foran. En fisker fortæller, at han var forhyret med Niels Chr., som vel dengang var over de 65 år. Det var meget dårligt vejr og koldt. Han foreslog derfor, at Niels Chr. skulle gå ned i lukaf'et og i varmen, men han vrisede: »*Mi plads er o dæk!*« Også andet var anderledes, hvor han var skipper. I sommertiden var det almindeligt, at der kun var tid til 4 timers søvn, men hos ham fik de altid mindst 6 timers søvn, for så var folkene mere effektive! Han forlangte ordentlig kost og ikke bare kaffe hele dagen, som var det almindelige på mange både.

At han var hård og bestemt kunne også give negative udslag. Dengang bestemte forældrene suverænt over deres børn. Min bror ville gerne i tømrerlære, men hans far sagde Nej, han kunne jo blive arbejdsløs. Han skulle mod sin vilje være fisker, hvilket også var tilfældet for rigtig mange andre fiskersønner. Drengen var 13, næsten 14 år gammel, da han to dage efter sin konfirmation tog på fiskeri. Han var femte mand og en lille splejs. Da der kun var fire køjer, lå han på en madras på dørken (gulvet) under bordet, når der skulle soves. Han var meget søsyg og bare tanken om at skulle ud på havet var nok til, at han kastede op på vejen ned til havnen. Der var to brødre ombord, der hele livet

igennem var af meget få og slet ikke gemytligge ord, og så var der en fisker, der tog sig af knægten, som der faktisk blev begået en stor uret imod.

Selv om tempoet for det meste var hårdt, blev det åndelige aldrig forsømt. Morgen og aften var der tid til at læse et andagtsstykke og bede bønner, og når det så blev tid at gå til køjs, bøjede alle mand, hvis de ellers var troende, knæ ved kistebænkene og bad deres aftenbøn. Sært nok at det kunne lade sig gøre på så snæver plads. Søndagsbådene, de skibe der ikke fiskede eller sejlede om søndagen, havde i mange år en bedre økonomi og også gennemgående bedre kuttere end de andre fiskere. Det skyldtes i første række det intensive fiskeri. Tiden skulle udnyttes, for de skulle jo hjem i havn og holde søndag.

Når disse »søndagsbåde« om lørdagen stævnede imod havn, blev de jævnligt vinket hen til fyrskibene for at få breve med hjem til familierne. På den måde havde fyrskibsfolkene forbindelse med deres pårørende. Når disse breve blev postet lørdag aften, blev de bragt ud som »søndagsbreve«, det var dengang postvæsenet havde service.

I 1924 stiftedes »Skibsforsikring Union« af en kreds af fiskeskippere, som ønskede »at holde Søn- og Helligdage fri for Fiskeri og med Bøn om, at Guds Velsignelse måtte hvile over Foretagendet samt at den Aand måtte råde, som kunne forøge Venskab og gensidig Forståelse indenfor Foreningen«. Sådan omtrent indledes forhandlingsprotokollen. Det var dristige mænd, der brød ud af den landsdækkende Skibsforsikring. Søndagsparagraffen betød ikke noget for dem, de ville aldrig drømme om at fiske om søndagen. Den var lavet for at holde andre ude, dem de ikke kendte så godt og som de ikke var i åndeligt fællesskab med. 17 skippere stod solidarisk

med den kæmperisiko, at de alle ville blive ruineret, hvis de fik et totalforlis det første år. Da modgangen kom var foreningen velkonsolideret. Far var en af de 17 og bestyrelsesmedlem fra 1929 til 1941. Samme år som foreningen startede, blev den første skade anmeldt. Det var Niels Chr. Simonsens kutter Sikar, der havde knækket skrueakselen. Det blev afvist, underforstået, at Niels Chr. selv havde råd til at betale sin skade.

Et andet udslag af gruppesammenholdet mellem missionsfiskerne var dannelsen af indkøbsforeningen Godthåb i 1919. Det var de samme mænd, der havde startet Union.

I efteråret 1928 påsejlede Niels Chr. en trawljolle tilhørende Axel Ebsen (Kløj). Det skete i »dybet«, dvs. sejltrengen mellem Esbjerg og Fanø. Axel Kløj fortalte, at da kollisionen skete, sprang folkene op på dækket af kutteren. Niels Chr. stod i styrehuset og havde ikke set noget. Forbavset spurgte han de nyankomne: »Hvor kommer I fra?« Efter at have bjærget folkene og været i havn for at anmelde skaden, gik de igen ud sammen med andre af Unions både for at forsøge at bjærge jollen. Det lykkedes med stort besvær. Som tak for hjælpen fik bjærgningsfolkene en kop kaffe på Sømandshjemmet! - jo, man var nøjsomme dengang.

Ved en anden lejlighed bjærgede Niels Chr. en hollandsk kuf, der havde fået maskinskade. Desværre kan jeg ikke tidsfæste det.

Der har været et vældigt sammenhold mellem missionsfiskerne. De var fælles om at være »nybyggere« og havde brug for hinanden i det nye samfund. Det åndelige havde en stor plads i deres tilværelse, de samledes om kirke og missionshus. I 1907 stiftede de Sømandsmissionens KFUM, eller som den kom til at hedde, Havnens KFUM. Hver søndag samledes en flok fiskere som bladuddele-

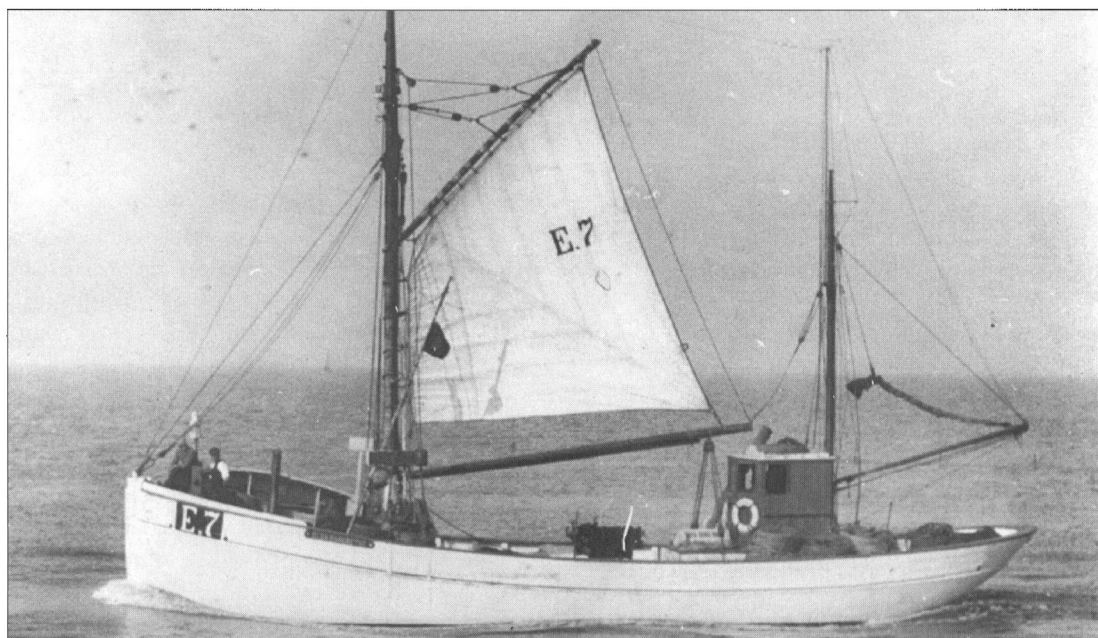
re på Sømandshjemmet til fælles bedemøde, førend turen gik rundt på de mange skibe med opbyggelige blade. Selv om nogle kuttere lukkede tæt for lukaf og styrehus for ikke at få disse blade, skulle uddelerne nok finde en sprække til et blad. Ved Sømandshjemmet Gl. Havns 40 års jubilæum fik hver kutter 1 Ny Testamente og 2 sangbøger. Far var aktiv her i mange år, jeg husker, at han ikke altid var lige begejstret for at skulle »ud med blade«.

Fiskerihavnen ved Fanø-færgeriet blev efterhånden for lille, og efter flere års byggeri blev den nye fiskerihavn nord for Trafikhavnen indviet i 1917 med tre bassiner. Den gamle fiskerihavn fik i mange år lov at fungere som servicehavn med to store beddings, skibsværfter, smede osv. I 1917 bliver det første isværk taget i brug, og i 1922 begynder man

med fiskeriauktion og i 1925 tages fiskeauktionshallen i brug. I 1927 indvies Sømandshjemmet Ny Havn. Der er nu næsten 500 søgående kuttere i Esbjerg.

Niels Chr. passer sit fiskeri og såvidt vi ved uden større begivenheder, men den 13. februar 1926 står der i Vestkysten:

»I Gaar Eftermiddag løb Nybygning nr. 4 under A/S Esbjerg Skibsværfts nuværende Ejere J.N. Jensen og P.G. Lauridsen af Stabelen. Nybygningen, der er døbt Elsa Margrethe, er bygget til Fiskeskipper Niels Chr. Simonsen, der tidligere ejede Kutteren Sikar, og har fået Nr. E 7. Det er en Damkutter på 35-40 brutto Reg. Tons og udstyret med en 56 HK »Munkte-ll« Motor. Foruden at være indrettet til Fiskeri efter levende Fisk er dens Lastrum således indrettet i Overensstemmelse hermed. Den er udstyret efter de mest moderne Principper.«

»Elsa Margrethe« E.7. 1939.

Da Elsa Margrethe blev søsat, var den fuld sejlklar med master, klyverbom, motor, styrehus osv. og var desuden betalt. Det fortælles, at far selv udbetalte ugelønnen til skibstømrerne. At skibet fik nr. 7 var ingen tilfældighed for syvtallet er et helligt tal! Sikar blev solgt, og i 1961 bliver Sikar igen solgt og kommer til at hedde Dagmar Larsen, i 1963 forliser den. Da havde den været i aktiv fiskeri i 65 år!

Elsa Margrethe blev et godt aktiv for familien, en kutter af en passende størrelse og altid med det bedste grej og udstyr. Først i trediverne kom der radio-sende anlæg ombord i kutterne. Fiskerne slog sig sammen i »radio-sjak«, der traf aftaler om bestemte samtaletider og gav hinanden oplysninger i kodesprog bestående af tal og navne om beliggenhed, fangst og hvad andre kuttere i sjakket havde kunnet fange. Desuden blev der sendt hilsener hjem til familien. Der blev også mulighed for at ringe hjem over Blåvand Radio. I 1936 blev motoren udskiftet med en ny »Hundested« på 75 HK.

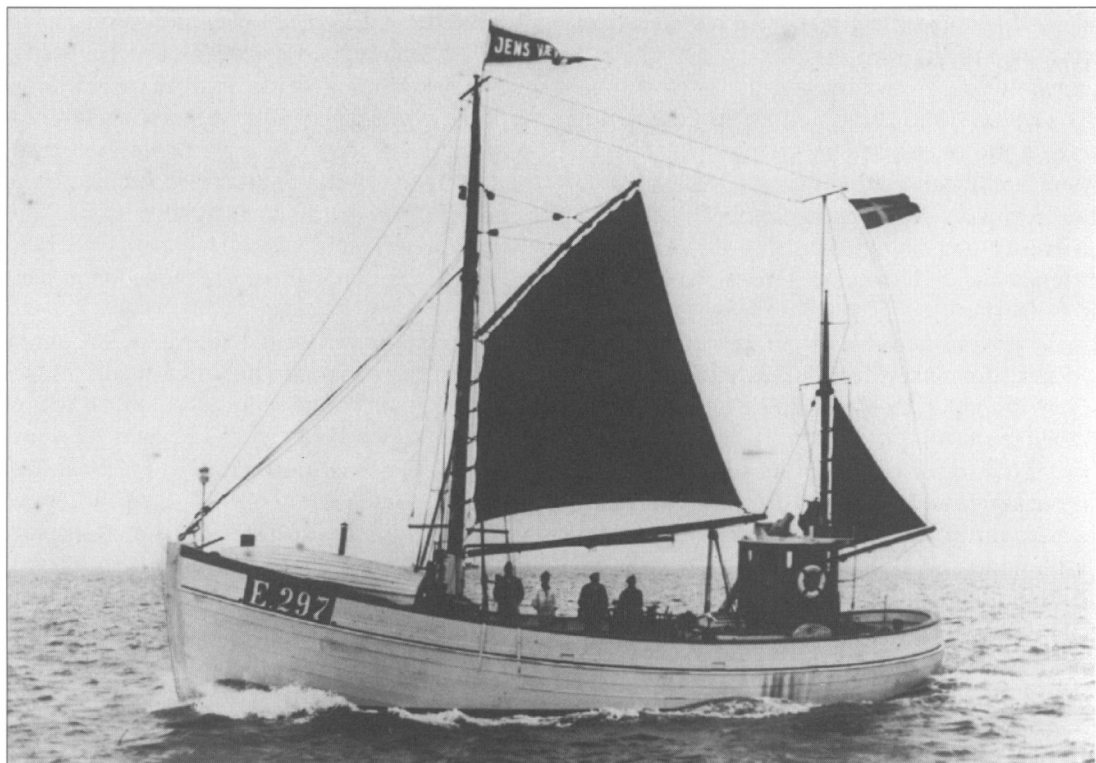
Da krigen i 1939 brød ud, blev det hurtigt fra engelsk side oplyst, at der var udlagt mange minefelter i Nordsøen, så kun områder indenfor tre-miles grænsen var fri. Fiskeriet blev omgående standset, og fiskerne regnede ikke med at komme på havet, så længe der var krig. Nogle fiskere prøvede alligevel at tage på fiskeri og opdagede, at der var store områder, hvor der ingen miner var og at der godt kunne fiskes. I februar 1940 sænker tyskerne 4 kuttere og 16 fiskere sætter livet til, og få dage efter besættelsen stiller tyskerne krav om, at alle kuttere skal stilles til rådighed for den tyske marine. De skulle stå under tysk kommando og have to tyskere ombord. Det blev på et fiskeriforeningsmøde ensstemmigt og blankt afslået. Fiskerne sluttede det

bevægede møde med at synge salmen »Vor Gud han er så fast en borg«. Om besættelsens tids mørke og dramatiske år vil jeg ikke i denne sammenhæng skrive, men henviser til Hjorth Rasmussens bog » - det er nødvendigt at sejle«, som bl.a. oplyser, at i krigsårene og tiden lige efter forliste 61 fiskekuttere på Nordsøen.

Elsa Margrethe E 7 fiskede stort set kun i de områder, hvor tyskerne havde tilladt fiskeri, og tog ingen unødvendige chancer. Det var heller ikke nødvendigt, for indtjeningen var for det meste rimelig god i disse år. I 1944 lå Elsa Margrethe i et stort fiskeri ud for øen Sild. Uheldigvis falder far på dækket og brækker en arm, men med stort fiskeri og små petroleumsrationer vil han ikke sejle hjem. Han bliver ude i 3 dage med den brækkede arm til lasten er fuld.

Da de er kommet i havn, ringer far til mor og siger: »Jeg cykler hjem nu, du skal ringe til Dr. Jacobsen og sige at han skal være i Jyllandsgade, når jeg kommer«. Mor bliver naturligvis meget forskrækket og spørger, hvad der er sket. »Det kan du få at vide, når jeg kommer hjem«, svarer han. Mor ringer til Dr. Jacobsen og kan jo ikke gøre rede for, hvad der er sket, men Dr. Jacobsen kender far og kommer. Ved gasbordet, der havde en passende højde, sætter lægen armbruddet på plads. (Det overværede jeg'). Det var dengang, der var noget der hed en »huslæge«.

Et par dage efter står der i Vestkysten, at en fiskeskipper er blevet idømt en bøde for at have ilandbragt for mange undermålsfisk. Skipperen undskyldte sig med, at han havde brækket en arm og derfor ikke kunne sortere fisk. Det tog retten ikke hensyn til, men fiskerne morede sig, for de vidste godt at sortere fisk var ikke noget »æ gl. Væver« be-

»Jens Væver«/»Rex« E.297 1945.

skæftigede sig med. Desuden afslørede det også, hvem der havde fået bøden.

Med den brækkede arm måtte far blive hjemme og fik tid til at iagttage de mange nye kuttere, der blev bygget i disse år. Det var meget fine skibe af en ny type med krydserhæk, og i 1944 bestiller han et nyt skib i Kerteminde. Min bror bliver medejer og hans førstemand køber part i Elsa Margrethe.

Før kapitulationen blev der fra engelsk side sendt opfordring om at sikre kutterne for overlast i den sidste krigsfase. Mange skibe sejlede til England, andre sejlede om i østjyd-

ske fjorde. Elsa Margrethe blev sejlet til Ringkøbing Fjord og opankret ud for Nr. Lyngvig, hvor den lå i maj måned 1945.

I løbet af nogle år sælger far hele skibet og i 1968 bliver det solgt til Hvide Sande, hvor det får navnet Bente RI 77. I 1980 bliver kutteren taget ud af fiskeri efter 54 års tjeneste. En restauratør i Kolding køber skibet og lader det forfalde, så det synker i Kolding havn. Vraget bliver købt af et ungt par, der bruger mange penge og en utrolig arbejdsindsats for at få skibet gjort sejlklar igen. Det er deres mening, at det skal bruges som krydstogtskib for turister. Navnet er igen Elsa Margrethe og

tegner til at blive et flot lystfartøj med stor sejlføring (marts 1991).

Det nye skib, som byggedes i Kerteminde, var på godt 40 tons og med en 90 HK »Hundested« motor, og det fik navnet Jens Væver efter familiens øgenavn og efter snurrevodets opfinder, kendingsnummeret blev E 297. I 1949 fik det navneforandring til Rex, fordi staten gerne vil have navnet Jens Væver til en ny forsøgskutter. Far havde vistnok en ide om, at jeg måske havde mulighed for at få et job indenfor fiskeriministeriet, endvidere ville han stå sig godt med ministeriet. Far var i København og talte med fiskeriministeren Chr. Christiansen, der var socialdemokrat, så de var langt fra partifæller. De talte godt sammen og var af samme statur og skiftedes til at slå hinanden på skuldrene. Det eneste far fik ud af det navnebytte var en stor krans fra Fiskeriministeriet til sin begravelse.

Skibsbyggeren i Kerteminde hed Adolf Nielsen, en særpræget person, som far tog nogle tørn med. Adolf Nielsen sagde siden: *»De sagde i Esbjerg, at du var en streng person at bygge for - og det var du. Men du lærte mig at bygge et skiv.«* (citat i Maritim Kontakt 10). Da Jens Væver kom til Esbjerg sagde Pastor Brask: *»Det er et dejligt skib, De har fået Simonsen«,* hvortil far selvbevidst svarede: *»Det ved a godt!«*

Med den nye kutter fik far en stor tid. Efter krigen var der stor mangel på bl.a. fisk i England, og for at regulere tilførslerne blev der udstedt licenser til landing i bestemte havne til bestemte tider. Jens Væver var et relativt stort skib, der kunne bære 45 tons fisk uden at være overlastet. Det var almindeligt, at besætningen på sådanne skibe var på 4 mand, men på Jens Væver var de fem voksne, der kunne bestille noget, og det fik de lov til, men tjente også rigtig mange penge. Når der

blev landet i England, blev der sendt telegram til familien i Esbjerg med bl.a. oplysning om fangstens værdi. Jens Væver lå konstant på omkring de 2000 pund sterling à 20 kr., altså ca. 40.000 kr. (Jeg fiskede i de samme år, men vi nåede aldrig over de 1000 pund). På vej hjem fra England gjorde de også sommetider et kup. Engang lå de helt alene og fangede 10 tons torsk foruden anden fisk.

Det rygtedes engang i Esbjerg, at der pludselig var mange rødspætter i Kattegat. 5 kuttere bl.a. Jens Væver sejlede derom og fyldte skibene med rødspætter. Så sejlede far Jens Væver til Esbjerg for at være med til en familiefest og derefter videre til England med fisken. Det gjorde de fordi der i disse år var en aftale med FN's fødevareorganisation FAO, at FAO kunne tvangsopkøbe en del af lasten til fast pris, der ofte lå langt under markedsprisen, og det ville de ikke risikere.

Selv om far nu var ved at være op i alderen, havde han vældig mod på at fiske, hvad man godt forstår, det gik jo bare strygende. Ved nytår 1948-49 havde Esbjerg Købstadsjubilæum, og Billed-Bladet udgav et Esbjerg-nummer bl.a. med billede af far ombord på kutteren. Der står bl.a., at han har været aktiv fisker i 51 år og som 68-årig den ældste aktive fisker i Esbjerg.

Han var meget respekteret, men også sit eget værd bevidst. Politisk var han Venstre-mand, han var ikke meget for socialister. *»A hader æ socialdemokrater næsten ligeså moj som æ tyskere«,* sagde han engang. De var kun ude på at bruge hans penge. Da Esbjerg Kommune købte de store arealer i Marbæk, var hans kommentar: *»Pjat, der kommer aldrig folk derud«*.

Ombord på skibet hang der på skottet et skriftsted, skåret i træ af en billedskærer. Der

stod: »Gud er vor Tilflugt og Styrke«. Og det var noget han levede i, altid var han ydmyg overfor Gud. Når vi havde gæster, stod han imellem de to stuer og talte om sin afhængighed af Gud, og så græd han. Da nybygningen skulle forlade Kerteminde kunne han ikke få papirerne i orden, fordi embedsmændene var vant til at få en fugtig frokost ved en sådan anledning, men den ville far ikke give og kunne ikke sejle. »Sejl søndag morgen«, sagde den store ålekvase-reder til far. »Sejle på en søndag? Tror du, at Gud er sådan en nathue, at han lader sig snyde«, svarede far til stor forundring for Kerteminde-manden.

Fra Unions jubilæumsbog »Søndagsbådene« citerer jeg følgende: »En af Unions stiftere Niels Chr. Simonsen rejste sig engang på et Broderkredsmøde og talte om at bruge søndagen til fiskeri og sejlads. Han fortalte, hvordan de havde sejlet om søndagen med en mægtig last fisk for at nå Aberdeen, men fisken gav ingen penge: »Så god er Gud ved os, at vi lavede kun en brette rejse« sagde han og tårerne løb ham ned ad kinderne.«

Jeg husker godt historien, for jeg overværede da besætningen hjemme ved spisebordet »gjorde regning op«, dvs. de gjorde regnskab for en periode med indtægter og udgifter, og

delte så overskuddet. Det blev ikke brugt at afregne for hver tur, besætningen fik derimod forskud. Da der var almindelig tilfredshed med resultatet kom det: Der var jo den tur til Aberdeen, hvor de havde sejlet om søndagen og ikke havde fået noget for fisken. Et par af besætningen syntes, det var ærgerligt, men fik af far at vide, at det var godt, »for Gud er ingen Pjalt.«

Uden at tage stilling til den konkrete sag, vil jeg gerne understrege den respekt, vi følte for en mand, der var klar over at have forbrudt sig mod noget, han selv syntes var forkert og ville indrømme det. Hans Gudsforhold var barnligt og inderligt, ingenting var for ham tilfældigt.

Om Jens Væver/Rex kan fortælles, at min bror efterhånden blev enejer af skibet, der fik en større motor og gik over til trawlfiskeri. I foråret 1978 blev den solgt til Grimsby og omdøbt til Angol GY 381. Den forliste i Nordsøen i 1979 i en hård østenstorm. Skibet blev slået læk ved at blive sejlet »ud af en sø«.

Johannes Bredmose Simonsen, Rensdyrvej 6, 6715 Esbjerg N., f. 1927, fisker fra 1943 til 1952, fra 1952 til 1991 fiskehandler. Har tidligere skrevet artikler til kirkeblade og foreningsblade.